

कारकविभक्तिगणयिः

१. विद्वान् सर्वत्र पूज्यते → उक्ते कर्मणि 'प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा' इति सूत्रेण प्रथमाविभक्तिः जायते,
२. माता दृष्टिं भजति → 'कर्तुरीप्सिततमं कर्म' इति सूत्रेण द्वितीयस्य कर्मसंज्ञा जायते, ततश्च कर्मणि द्वितीया इत्यनेन द्वितीयाविभक्तिः भवति,
३. वलिं याचते वशुधाम् → अत्र ध्रुवमपार्थऽपादानम् इति सूत्रेण अर्वाधभूते वलि-स्थले अपादानकारकं भवति तथा 'अपादाने पञ्चमी' इत्यनेन पञ्चमी विभक्तिः प्राप्यते, परन्तु अपादानत्वस्य अविधायाम् 'अर्कथितस्य' इति सूत्रेण कर्मसंज्ञा भवति तथा ततश्च 'कर्मणि द्वितीया' इत्यनेन द्वितीयाविभक्तिः भवति,
४. रामेण वाणेन हतौ बाली → उक्ते कर्मणि प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा इति सूत्रेण प्रथमाविभक्तिः जायते,
५. वाणेन हतौ बाली → 'कर्तृकरणयोस्तृतीया' इति सूत्रेण अनुक्ते कर्णे वाणेन इति पठे तृतीयाविभक्तिः जायते,
६. दृष्टे राम! त्वां जमशकरोमि → 'सम्बोधने च' इति सूत्रेण अत्र सम्बोधने प्रथमाविभक्तिः जायते,
७. जमः शिवाय → 'जमः स्वस्तित्वाद्वाद्वास्वधालवषड्युगमाच्च' इति सूत्रेण जमः इति पठस्य योगेन अत्र चतुर्थीविभक्तिः जायते,
८. विप्राय गां ददति → 'कर्मणा यमीभर्षति स सम्प्रदानम्' इति सूत्रेण अत्र विप्राय इति पठे सम्प्रदानसंज्ञा भवति, ततश्च 'चतुर्थी सम्प्रदाने' इत्यनेन चतुर्थीविभक्तिः भवति.

9. द्वैत्येभ्यः द्विः अलम् \rightarrow 'अलमिति पर्याप्त्यर्थग्रहणम्' इति वचनस्य
सहायेन 'अमः स्वस्तिस्वादास्वधालवषड्शीमाच्च'
इति सूत्रेण अलमिति पठस्य भीमेन अत्र
चतुर्थीविभक्तिः जायते।

10. वृक्षात् फलं पतति \rightarrow 'ध्रुवमपार्यऽपाठानम्' इति सूत्रेण अत्र वृक्षात्
इति पठे अपाठानसंज्ञा भवति, ततश्च 'अपाठाने
पञ्चमी' इत्यनेन पञ्चमीविभक्तिः भवति।

11. मातुः स्मरति \rightarrow 'कर्मादीनामपि सम्बन्धमात्रविवक्षा षष्ठीव' इति
वचनानुसारं 'षष्ठी शेषे' इति सूत्रेण अत्र मातुः
इति पठे षष्ठीविभक्तिः जायते।

12. राज्ञः पुरुषः \rightarrow 'षष्ठी शेषे' इति सूत्रेण अत्र 'राज्ञः' इति पठे
षष्ठीविभक्तिः जायते।

13. स्थाल्यां पचति \rightarrow 'आधारीऽधिकरणम्' इति सूत्रेण अत्र
'स्थाल्याम्' इति पठे अधिकरणसंज्ञा भवति,
ततश्च 'सप्तम्याधिकरणं च' इत्यनेन सप्तमी-
विभक्तिः भवति।

14. ग्रामस्य दूरे वसति \rightarrow 'दूरान्तिकार्थेभ्यो द्वितीया च' इति
सूत्रेण अन्तिकार्थकशब्दादुत्तरं सप्तमीविभक्तिः
प्रयुज्यते।

15. कर्ते आस्ते \rightarrow 'आधारीऽधिकरणम्' इति सूत्रेण अत्र 'कर्ते'
इति पठे अधिकरणसंज्ञा भवति, ततश्च
'सप्तम्याधिकरणं च' इत्यनेन सप्तमीविभक्तिः
भवति।